

Lyhyesti

MUUTOKSIA KANSANTALOUDELLISEN AIKAKAUSKIRJAN JA FINNISH ECONOMIC PAPERS'IN TOIMITUKSISSA

Kansantaloudellinen aikakauskirja on saanut neljännen toimittajan. Uudeksi toimittajaksi on valittu *Seija Ilmakunnas* (TTT:stä), jonka kädenjälki näkyy jo tässä numerossa. Lisäksi toimitussihteeri vaihtuu. Ulkomaille lähtevä KAK:n ja FEPin nykyinen toimitussihteeri kiittää lukijoita, kirjoittajia ja lehtien tekoon kaikin tavoin osallistuneita miellyttävästä ja mie-

lenkiintoisesta yhteistyöstä. Seuraajaksi Kansantaloudellisen aikakauskirjan toimitussihteeriksi on valittu *Mika Widgren* (ETL:stä) ja Finnish Economic Papers'in toimitussihteeriksi *Ulla Strömberg* (KAV:sta). Uudet toimitussihteerit aloittavat 1. heinäkuuta 1992. Toivottamme heidät sekä uuden toimittajan tervetulleiksi.

KAVA-KUULUMISIA

KAVAn opiskelijamäärä on kasvanut lähes 150:een, joista n. 60 on täyspäiväopiskelijoina. Peruskursseilla on ollut lähes 40 opiskelijaa. Opiskelijamäärän kasvuun lienee vaikuttanut myös taloudellinen tilanne: työpaikkojen saannin vaikeutuessa opiskelun jatkaminen on monelle varteenotettava vaihtoehto. Helsingin ulkopuolisten korkeakoulujen opiskelijoita on n. 60.

Mikro- ja makroteorian peruskursseilla on aiempina vuosina ollut melko alhainen läpäisyprosentti. Tämä on ainakin osaksi johtunut opiskelijoiden lähtötason eroista sekä ilmeisesti myös suomalaisten opiskelijoiden tottumattomuudesta intensiivikurssien edellyttämään opiskelutekniikkaan. Läpäisyä on pyritty helpottamaan asettamalla harjoitusten tekeminen edellytykseksi tenttien suorittamiselle ja järjestämällä mahdollisuus tenttiä peruskurssit osatenteillä tai loppudentillä. KAVA selvittää Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen kanssa mahdollisuuksia kokeilla peruskurssien harjoituksissa etäopetusta. Tämä

toteutettaisiin audiograafisena opetuksena siten, että harjoitusryhmiä olisi Helsingissä ja noin kolmella muulla paikkakunnalla. Ryhmät olisivat yhteydessä harjoitusten pitäjään tietokoneen ja puhelinyhteyden välityksellä.

Erikoiskursseista on tänä vuonna järjestetty ympäristötalouden ja informaation taloustieteen kurssit. Elokuussa *Clive Granger* pitää makrotaloudellisissa sovellutuksissa käytettävien ekonometristen menetelmien kurssin ja syyskuussa *Michael Keen* verotusteorian ja *Jan Haaland* ulkomaankaupan ja integraation kurssin. Ensi vuonna on suunnitelmassa peliteorian kurssi, jonka luennoi *Eric van Damme*, julkisen menotalouden ja tehokkuuden kurssi jonka luennoi *David Wildasin* sekä ulkomaankaupan kurssi, jonka opettajana on *Alan Winters*. Lisäksi suunnitelmissa on mikroekonometrian ja rahoituksen kurssit, jotka ainakin osittain luennoitaisiin kotimaisin voimin.

KAVAn tutkimusseminaarit, joita on yhdeksällä erikoisalalla, kokoontuvat kahdesti vuodessa. Pyrkimyksenä on ollut saada ainakin yh-

teen kunkin ryhmän kokoukseen vuosittain ulkomainen vierailija. KAVAn aiemmista tutkimuksen ohjaustilaisuuksista on luovuttu ja suunnitelmavaiheessa olevia opiskelijoita rohkaistaan esittelemään hankkeitaan tutkimusseminaareissa. Jatko-opiskeluja aloittaville tai niitä suunnitteleville opiskelijoille järjestetään

ns. tutoriaaleja, joissa käsitellään mm. jatko-opiskelun luonnetta ja sen edellyttämiä perusvalmiuksia ja opiskelutekniikkaa sekä ajankoh- taisia tutkimusalueita. Lisätietoja saa *Pekka Ilmakunnakselta*, joka toimii tällä hetkellä KAVAn johtajana.

ENNUSTAJIEN KYVYT PUNTARISSA

Aikaisempina vuosina on usein ihmetelty toisaalta maassamme tuotettujen suhdanne-ennusteiden runsautta ja toisaalta niissä esitettyjen suhdanneurien samankaltaisuutta. Lievästi yleistäen voidaan todeta, että yhdessä on onnistuttu ja yhdessä on menty hakoteille. Täsäkin suhteessa on ilmassa uusia tuulia. Huomattavimpien ennustelaitosten kuluvalle ja ensi vuodelle laatimat ennusteet tarjoavat toisistaan poikkeavat näkymät laman keston suhteen.

Myönteisimmän vaihtoehdon tarjoilee tällä kertaa *Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos*. PTT:n mukaan (Katsaus 1/1992) kokonaistuotanto on vientivetoisesti kasvu-uralla jo kuluvan vuoden alusta lähtien ja keskimäärin tuotanto säilyy edellisen vuoden tasolla. Vuonna 1993 BKT kasvaa jo 3,5 prosenttia kotimaisen kysynnän alkaessa elpyä. *Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen* mukaan (Suhdanne 1/1992) BKT:n kasvu lähtee liikkeelle vuoden 1992 aikana, mutta kokonaistuotanto supistuu kuitenkin jonkin verran edellisvuoteen verrattuna. Ensi vuoden kasvu on lähellä PTT:n lukemia. *Työväen taloudellinen tutkimuslaitos* on pessimistisin (Katsaus 2/1992). Tänä vuonna kokonaistuotanto supistuu 2,5 prosenttia ja ensi

vuonna jäädään kuluvan vuoden tasolle.

Mielenkiintoista on, että viennin osalta ennustelaitosten näkemykset ovat pääosiltaan samoilla linjoilla. Kaikki uskovat viennin elpävän tänä vuonna ja vauhdittuvan ensi vuonna. Erilaiset suhdannekuvat perustuvat erilaisiin käsityksiin kotimaisen kysynnän elpymisestä. Ennustelaitoksista PTT uskoo kulutuksen ja investointien myönteisimpään kehitykseen. ET-LAn ennusteessa uskotaan erityisesti investointien supistuvan tänä vuonna enemmän kuin PTT:n arvioissa. TTT on omilla linjoillaan ennustaessaan selvää kulutuksen laskua tämän vuoden ohella myös ensi vuodelle. Erilaiset arviot kulminoituvat erilaisiin ennusteisiin työttömyyden kehityksestä. TTT:n ennusteen mukaan työttömiä on ensi vuonna noin 100 000 enemmän kuin PTT:n arvion mukaan.

Antaa ajan kulua ja katsotaan kuinka käy. Samalla kun punnitaan ennusteiden osuvuutta voidaan arvioida myös erilaisten lamaselitysten paikkansapitävyyttä. Riittääkö kohentunut kilpailukyky ja elpyvä vienti vetämään Suomen ulos kriisistä vai törmääkö orastava nousu kotimaisen kysynnän laimeuteen?

TYÖLOKOMITEAN MIETINTÖ — ENEMMÄN VAI VÄHEMMÄN SÄÄNTELYÄ TYÖELÄMÄÄN?

Työolokomitea suoritti työnsä varsin epäkiitollisissa olosuhteissa. Se asetettiin vuoden 1989 lopulla, jolloin laskusuhdanteen merkkejä ei

vielä tunnistettu ja työvoimapula arvioitiin keskeiseksi 1990-luvun työmarkkinaongelmaksi. Kansliapäällikkö *Pertti Sorsan* johtama komi-

tea esitti loppuraporttinsa ja suosituksensa työelämän ja työympäristön kehittämiseksi suurytöttömyyden vallitessa kuluvan vuoden tammikuussa. Useat ongelmat olisivat ilmeisesti saaneet erilaisen painotuksen, mikäli vallitseva ytöttömyys olisi ollut tosiasia jo komitean tehdessä analyysia. Esimerkiksi nuorten kohdalla painopiste olisi todennäköisesti siirtynyt nuorten puutteellisista työmarkkinavalmiuksista nuorisoytöttömyyden vaikutusten arviointiin. Maaperä esityksille työelämän laadun kohottamiseksi olisi niin ikään ollut otollisempi yritys hyvän kannattavuuden ja työvoiman kysynnän kasvuun vallitessa kuin nykytilanteessa.

Komitea esittää laajaa työelämän laadun kehittämisohjelmaa. Ohjelman tavoitteena on säilyttää työssäolevien työkyky ja työmotivaatio sekä ehkäistä aikaista siirtymistä eläkkeelle. Keskeisenä kehittämisen kohteena on työn organisointi. Komitea korostaa sitä, että suurimmat hyödyt investoinneista uuteen teknologiaan realisoituvat silloin, kun organisatoriset uudistukset, koulutus ja johtamistapojen muutokset tukevat näitä investointeja.

Tiedon saannin parantamiseksi komitea ehdottaa yrityksissä vuosittain laadittavan ns. henkilöstötaloudellisen tilinpäätöksen sekä koko työikäistä väestöä koskevan työolobarometrin käyttöönottoa. Henkilöstötaloudellinen tilinpäätös sisältäisi tietoja, joiden perusteella voidaan arvioida mm. sukupuolten välisen tasa-arvon

toteutumista yrityksessä. Komitea ehdottaa myös tapaturmavakuutusjärjestelmän kehittämistä siten, että järjestelmä kannustaisi entistä paremmin tapaturmien ennaltaehkäisyyn. Taloudellisten kannustimien merkitystä korostetaan myös työsuojelun yhteydessä.

Komitea on myös ottanut esille kiistan siitä, pitäisikö työnantajan tulkintaoikeutta lakeja ja sopimuksia sovellettaessa rajoittaa ja siirtää palkansaajille. Komitea esittää osapuolille tasapuolisempaa oikeudellista asemaa. Integraatiossa komitea haluaa säilyttää kolmikantaperiaatteen ja työehtosopimusten merkityksen, vaikka EY:n työelämän sääntelyn periaatteissa lainsäädännön rooli on keskeisempi kuin työehtosopimusjärjestelmän.

Samalla mietinnössä (Komiteanmietintö 1991:37) todetaan, että oikeudellinen sääntely ei ole yksinkertainen eikä yksiselitteinen väline työelämän ohjauksessa. Komitea päätyykin toisaalta vaatimaan työolainsäädännön ja sopimusjärjestelyjen jäykkyyksien väljentämistä, ja toisaalta sen useat esitykset työelämän laadun kehittämiseksi on tehty lisänormituksen muodossa. Entistä hajautetumpi sopimusjärjestelmä voi tuoda mukanaan lisää eriarvoisuutta, joka korostaa julkisen vallan roolia työolojen tasa-arvoisen kehityksen turvaamisessa. Jos lainsäädäntöä ei haluta lisätä, ekonomisteille pitäisi tulla lisää töitä kannustinjärjestelmien sorvaamisessa.

JOUKKOTYÖTTÖMYSSYMPOSIUM JOENSUUSSA

Joensuun yliopiston Taloustieteen laitos järjesti 24. huhtikuuta historiansa ensimmäisen kansainvälisen tieteellisen kokouksen ajankohtaisesta aiheesta otsikolla »Symposium on Mass Unemployment in Finland». *Kyösti Pulliaisen* ja *Heikki Taimion* kokoamaan ohjelmaan kuului seitsemän esitelmää kommenttipuheenvuoroinen; niiden lopullisia versioita julkaistaan *Finnish Economic Papers* -aikakauskirjan numerossa 1/1993.

Suomen suurtyöttömyyden ohella symposiumin inspiraation lähteenä oli viime syksynä

ilmestynyt merkittävä *Unemployment* -teos, jonka kolmesta kirjoittajasta yksi, *Richard Jackman* (London School of Economics) oli kutsuttu pääesitelmöitsijäksi. Hän hämmensi yleisöään poikkeamalla kirjansa eräistä keskeisistä teemoista. Jackmanin tyyli sanoma oli, että »kansallisvaltiokennesiläisyys» on aikansa elänyt, korporatismiin eväät on syöty, ja työmarkkinapolitiikankin elin-kelpoisuus on tullut kyseenalaiseksi. Hänen mielestään nyt tarvitaan ennen muuta vientiä edistäviä tarjontapuolen toimia ja eurooppalaista yhteistyötä Saksan markan revalvoimiseksi.

Jaakko Kiander (Yrjö Janssonin säätiö) tarkasteli rahoitustekijöiden vaikutuksia yritysten työvoiman kysyntäpäästöksiin taustanaan vallitseva finanssikriisi. Muut esitelmät keskittyivät työmarkkinapolitiikan eri aspekteihin. Yhtä mieltä oltiin siitä, että työmarkkinapolitiikan tulee helpottaa pitkäaikaistyöttömyyttä ja sopeutumista tulevaan nousukauteen.

Anders Björklund (Tukholman yliopisto) esitti laajan katsauksen Ruotsin pitkään alhaisena pysyneeseen työttömyyteen ja tämän menestyksen selitysyrittäisiin. *Juha Kettunen* (ETLA) tarkasteli työttömien uudelleentyöllistymistä ja siihen kannustavia toimenpiteitä kuten bonuksia ja työvoiman liikkuvuuden esteiden purkamista. *Reija Lilja* (HKKK) valotti työttömyyden kestoajan ja dynamiikan eroja erilaisia korvauksia ja ilman niitä jäävien ryhmissä.

Työllistyvätkö aktiivisten työmarkkinapolitiisten toimenpiteiden (kurssien ja tukityöllistämisen) kohteina olevat työttömät paremmin? *Outi Aarnio* (Oxford University) esitti uuden kehikon tällaisten ohjelmien potentiaalisten vaikutusten arvioimiseksi ja *Tor Eriksson* (TuKKK) tarkasteli vuonna 1987 säädetyn työllisyyslain vaikutuksia.

Osanottajia symposiumissa oli nelisenkymmentä, joista alle puolet tuli Joensuun ulkopuolelta. Teema olisi tuskin voinut olla ajankohdaisempi tai mielenkiintoisempi. Koska tällaisista seminaareista on tarkoitus muodostaa perinne, olisi kiinnostavaa tietää, mikseivät tuhti asia, asiantuntijat ja karjalainen vieraanraisuus houkuttele etelän ekonomisteja susirajalle. Löytyykö selitys pelkästään matkamäärärahojen säästölinjasta?

HANASAARESSA LUOTIIN KRIISITietoisuutta

Tiistaina 24. maaliskuuta, samana päivänä kun Pietarin lähellä sijaitseva *Sosnovyj Borin* ydinvoimala aiheutti ikävyyksiä, pidettiin Espoon Hanasaareissa hallituksen koollekutsuma talouspoliittinen seminaaritalaisuus, »Tuotannollinen työpäivä». Paikalla oli parisataa talouden, politiikan, järjestöjen ja hallinnon eliitin edustajaa.

Pääministeri *Esko Aho* vaati, että Suomessa pitää ryhtyä luomaan uutta teollistamispolitiikkaa. Hän kiteytti virallisen tulkinnan kriisinsyistä muistuttamalla, että 1981—1991 viennin osuus Suomen bruttokansantuotteen arvosta aleni 33 prosentista 18 prosenttiin. Samalla Suomesta tuli Euroopan velkaisin teollisuusmaa. Suomen nykyinen teollinen pohja ei riitä ylläpitämään nykyisenlaista hyvinvointi-Suomea eikä vapauttamaan kansantaloutta kestävämmästä velkakierteestä, Aho sanoi.

Tilaisuus oli yhteenveto niistä ajatuksista, joita valtioneuvoston eri työryhmissä on kehitelty Suomen talouskriisin ratkaisemiseksi. Ensimmäinen tässä sarjassa oli »Teollisuuden

investointi-, kehitys- ja toimintaympäristötyöryhmä», joka asetettiin jo marraskuussa 1991 ennen devalvaatiota. Sen vetäjä oli KOP:n pääjohtaja *Pertti Voutilainen* ja raportin nimi oli »Suomi tarvitsee uusteollisuusohjelman» (Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja, 1/1992).

Voutilaisen ryhmä mm. kiirehti pääomatuulojen verotuksen uudistamista, ulkomaalaisomistuksen vapauttamista, viidennen ydinvoimalan rakentamista ja välillisten työvoimakustannusten alentamista sekä korkosubventoitujen perustamislainojen uusille yrityksille.

Toinen oli ylijohtaja *Sixten Korkmanin* johtama »Talouspolitiikan asiantuntijaryhmä», joka tuotti mietinnön »Kansantalouden ongelmat ja lähiajan talouspolitiikka» (VNK 5/1992).

Korkmanin raportti muistutti, että finanssipolitiikan tärkein tehtävä on kuroa umpeen budjettivaje; ei ole syytä ryhtyä aktiiviseen elvytykseen, sillä se voi suorastaan kääntyä itseään vastaan markkinoiden korkoreaktion kautta. Tästä kysymyksestä esitti eriävän mie-

lipiteen TTT:n tutkija *Tuire Santamäki-Vuori* — se muuten olikin ainoa eriävä mielipide Ahon asettamien työryhmien koko sarjassa.

Keskeinen viesti oli myös se, että talouspolitiikan työn- ja vastuunjako täytyy selkiyttää. Korkmanin ryhmän kaaviossa keskuspankkipolitiikka keskittyy kiinteään valuuttakurssiin, finanssipolitiikan harteille jää työllisyyden ja kilpailukyvyyn turvaaminen. Sama ajatus toistui huhtikuun alussa ns. kriisiviikonloppuna myös pääministeri Ahon ja pääjohtaja *Sirkka Hämäläisen* lausunnoissa. Sitä vastaan asetuttiin jo Hanasaassa SAK:n puheenjohtaja *Lauri Ihalainen*, joka puolestaan korosti tulo- ja finanssipoliittisen yhteistyöakselin tarpeellisuutta.

Paasion ryhmä:

Lisää tukea ptk-yrityksille

Kolmas oli professori *Antti Paasion* johdolla toiminut »Tuotannollisten pk-yritysten kehittämistyöryhmä», jonka raportin otsikkona oli »Pk-yritysten kasvun avaimet» (VNK 6/1992). Paasion ryhmä esitti mm. suhdannelainojen ja -takausten lisäämistä, pankkien vakuuspolitiikan höllentämistä, lomarahojen »anteeksiantoa» tai lykkäämistä ja teollisten investointien korkotukijärjestelmää.

Last, but not least, Hanasaassa esiteltiin

myös »pankkitoiminnan edellytyksiä selvittäneen» työryhmän tutkimuksia eli teosta »Pankkien luotonantokyvyn turvaaminen on välttämätöntä» (VNK 7/1992). Kyseisen ryhmän vetäjänä oli toiminut Suomen Pankin nykyinen pääjohtaja, tuolloinen johtokunnan jäsen *Sirkka Hämäläinen*. Tämän työryhmän tulokset tunnetaan hyvin ja ne ovat jo monilta osin materialisoituneet valtiovallan konkreettisiksi toiminneiksi.

Hämäläisen esityksiin kuului esimerkiksi, että peruskorkoluottojen korkoa nostettiin ja eduskunta varasi pankeille mahdollisuuden ottaa valtiolta yhteensä 8 miljardin markan lainan, joka parantaisi niiden vakavaraisuutta ja lisäisi luotonantovaraa.

Joissakin kommentoissa Hanasaaren kokous tulkittiin myös hallituksen yritykseksi luoda laajaa yhteisymmärrystä talouden ongelmista — ellei suorastaan yhteistä talouspoliittista linjaa yli puolue- ja etujärjestörajojen, Korpilammen 1977 mallin mukaan. Rahoitusmarkkinoiden tai työmarkkinoiden reaktioista päätellen tällaiseen tavoitteeseen ei kuitenkaan päästy.

Hanasaaren jälkikommenteissa huomautettiin myös siitä, että hallituksen sponsoroimat linjanvedot ovat sisäisesti ristiriitaisia. Korkmanin johtama »tohtorikopla» vastusti tiukoin sanakääntein finanssipoliittista elvytystä, kun taas muut työryhmät ajoivat yhteensä kymmenien miljardien markkojen »valikoivia tukitoimia».

KARJALASSA TUTKITAAN INTEGRAATIOTA

Karjalan tutkimuslaitoksen taloustieteelliseen repertuaariin kuului viime vuonna mm. integraatiotutkimus. Yhteiskuntatieteellisen toimikunnan rahoituksella jatkettiin tutkimusta »Kansainvälinen integraatio, pkt-yritykset ja alueellinen työnjako». Tutkimusta johtaa YTT *Heikki Eskelinen* ja tutkijoina olivat YK *Timo Lautanen* ja VTM *Bo Forsström* (Åbo Akademiassa).

Tämä tutkimus liittyy yhteishankkeeseen »Småföretagens internationalisering — en studie av anpassningsprocesser till EG», johon

osallistuvat myös mm. Uumajan yliopisto ja Århusin kauppakorkeakoulu. Projektin tavoite on analysoida paikallistalouden roolia yritysten sopeutumisessa integraatioon.

Eskelinen on Suomen Akatemian integraatiotutkimuksen koordinaatioryhmän jäsen. Tänä vuonna hän tutkii pohjoismaisen tutkijaryhmän jäsenenä EY:n rahoituksella aihetta »Impact of the Development of the Nordic Countries on Regional Development and Spatial Organization in the Community».

Jo 20-vuotias tutkimuslaitos

Karjalan tutkimuslaitos on Joensuun yliopiston erillinen yksikkö, joka lokakuussa 1992 täyttää 21 vuotta. Yhteiskuntatieteellisen osaston lisäksi siinä toimivat myös ekologian ja humanistinen osasto. Yhteiskuntatieteen vastuuhenkilönä on *Heikki Eskelinen*. Budjettiviroissa on lisäksi kolme muuta tutkijaa.

Ulkopuolisin varoin rahoitetuissa projekteissa oli viime vuonna noin 10 muuta tutkijaa. Ulkopuolista rahoitusta yhteiskuntatiede sai yhteensä 1,3 miljoonaa markkaa. Siitä suurin osa tuli Suomen Akatemialta, jonka osuus oli 0,8 miljoonaa. Säätiöt ja yritykset antoivat suunnilleen yhtä suuret osuudet, kumpikin noin 0,2 miljoonaa markkaa.

Ympäristötaloudellista tutkimusta tehtiin yhteistyössä Joensuun yliopiston kansantaloustieteen laitoksen kanssa. *Eija Moisseisen* tutkimuksen otsikko oli »Arvon norppakin ansait-

see — contingent valuation -menetelmä optiohinnan ja olemassaoloarvon estimoinnissa». *Aki Virolainen* selvitti Saimaan ympäristötaloudellista arvoa Saima-yksikössä Savonlinnassa. YTT *Pertti Rannikko* veti Suomen Akatemian rahoittamaa projektia »Ympäristöristiriidat metsäteollisuuden ja matkailun suurinvestoinneissa», jossa keskeisiä tapauksia olivat Uimaharju ja Koli.

Lisäksi laitos osallistui Metsämiesten säätiön tutkimukseen, jonka kohteena oli panos-tuotosmenetelmän käyttö metsäsektorin analyysisä. Taloudellisia teemoja oli myös laitoksen maaseutu- ja aluetutkimuksen lohkoilla. Niissä selvitettiin mm. maaseudun infrastruktuuri ja organisaatioverkostoja, metsäsektorin ja tehdasyhdyskuntien suhdetta, irtisanomisesta suoriutumista, maallemuuttoa ja pienyrittäjyyttä ja naisyrittäjien asema. Laitoksen osoite on PL 111, 80101 Joensuu. Puhelin on 973-1511.

TALOUSTIETEILIJÄT OSALLISTUVAT KATTIN PROJEKTEIHIN

Kansainvälinen talousoikeuden instituutti KATTI perustettiin viime vuonna Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan yhteyteen. Instituutti tekee alan tutkimusta ja tarjoaa kansainvälisen talousoikeuden kirjastopalveluita. EY on myöntänyt KATTille ns. EDC-statuksen (*European Documentation Centre*), joten se saa automaattisesti EY:n kaiken virallismateriaalin. Instituutin johtajana toimii professori *Kirsti Rissanen*.

KATTIn ohjelmassa ovat sekä perus- että tilaustutkimushankkeet. Ensimmäinen perustutkimushanke kattaa Euroopan rahoitusintegraation eri aspektit. Hanke alkoi heinäkuussa 1991, ja se koostuu seitsemästä erillisestä tutkimuksesta. Projektia rahoittaa SITRA. Tarkoitus on tässä projektissa selvittää rahoitusintegraation juridiset välineistöt ja tutkia talous- ja rahaliitto EMUun tähtäävää prosessia sekä lailliselta että taloudelliselta kannalta. Projekti

kartoittaa kotimaisen lainsäädännön ja hallinnon muutostarpeita ja vaihtoehtoja.

Hanke koostuu seitsemästä erillisestä tutkimuksesta. Kokonaisuutta vetää *Kirsti Rissanen*. Professori *Kari Tikka* vastaa verolain ja professori *Seppo Honkapohja* taloustieteen osuudesta, jotka hoidetaan yhteistyössä Suomen Pankin kanssa.

Teemat ja tekijät ovat seuraavat:

1. Euroopan rahoitusmarkkinoiden integraation tavoitteet ja oikeudelliset vaikutukset: *Kirsti Rissanen*
2. Pääomaverotusta koskevan lainsäädännön kehitys Länsi-Euroopan maissa: *Kari Tikka*.
3. Pankkien liiketoiminnan rajoitukset ja valvonta: *OTL Tapio Anttila*.
4. Rahoitusinstituutioiden asiakassuhteet: *OTT Matti Rudanko*.
5. Yritystojen sääntely: *OTL Pekka Timonen*.

6. Keskuspankit ja EY:n yhteinen rahapolitiikka: koordinaattorina toimii Suomen Pankin toimistopäällikkö *Antti Suvanto*.

7. Yhdistyneet rahoitusmarkkinat asiakkaan näkökulmasta.

Lisäksi KATTI:ssa on meneillään projekti, jossa tutkitaan integraation vaikutusta julkishallintoon. Ensimmäinen tilaustutkimus oli otsikoltaan »Markkinavalvonnan järjestäminen Suomessa», jonka tilaaja oli kauppa- ja teollisuusministeriö. Muissa tilaustutkimuksissa on tutkittu — tai tutkitaan edelleen — mm. ener-

giasektoria Euroopan integraatiossa, julkisia hankintoja koskevaa kansainvälistä sääntelyä, määräävän aseman väärinkäyttöä EY:n kilpailulain mukaan ja Suomen alkoholimonopolin asemaa ETAssa. KATTI:n osoite on Vuorikatu 4 A 9, 00100 Helsinki; puhelinyhteys hoituu HY:n vaihteen kautta (90-1911).

ULKOMAALAISOMISTUKSEN VAPAUTTAMISTA KIIREHDITÄÄN

Jos hallituksen aikataulu pitää, niin ulkomaalaisomistus voi vapautua vielä tämän vuoden puolella. Toimenpide olisi jatkoa hallituksen aikaisemmille päätöksille: sillä pyritään vahvistamaan Suomen integraatiopyrkimysten ja talouspolitiikan uskottavuutta sekä elvyttämään pörssiä ja pääomamarkkinoita.

Suomalaisessa keskustelussa on tapahtunut nopea muutos. Vasta pari vuotta sitten monet arvovaltaiset äänet vastustivat ennen muuta metsien, muiden luonnonvarojen ja niitä hallitsevien yritysten ulkomaalaisomistuksen vapauttamista. Vastustajissa oli edustettuna sekä kansallisen päätösvallan että luonnonsuojelun intressien puolustajia. Nyt näitä ääniä ei enää juuri kuulu; ympäristöministeriö tosin jatkaa varoituksiaan liberalisoinnin vaikutuksista saariston kuntoon.

Hallituksen aloitteen taustalla on ulkomaalaisomistuskomitean mietintö vajaan vuoden takaa, juhannukselta 1991. Professori *Kirsti Rissanen* johtama komitea ehdotti silloin yksimielisesti suomalaisten yritysten ja kiinteän omaisuuden omistamisen sallimista ulkomaalaisille. Kauppa- ja teollisuusministeri *Kauko Juhantalo* sitoutui viemään esitystä eteenpäin.

Komitea ehdotti nykyisten ulkomaalaisrajoi-

tusten poistamista. Se merkitsi, että osakeyhtiöiden osakkeista puhuttaessa poistuisi jako vapaisiin ja sidottuihin. Vuodelta 1939 peräisin oleva rajoituslaki kumottaisiin ja sen tilalle tulisi kaksi uutta lakia. Toinen olisi laki ulkomaalaisten ja ulkomaisten yhteisöjen tekemistä yrityskaupoista ja toinen laki koskisi ulkomaalaisten kiinteistökauppoja Suomessa. Yrityksiä koskeva laki säätäisi ulkomaalaiselle velvollisuuden ilmoittaa yrityskaupasta, jos määräysvalta merkittävässä suomalaisessa osakeyhtiössä siirtyisi pois kotimaisista käsistä. Merkittävä yhtiö olisi sellainen, jossa työntekijöitä on yli 200 tai liikevaihtoa yli 500 miljoonaa markkaa. Tulevassa laissa näitä kriteerejä on vielä lievennetty.

Pankki- ja vakuutustoiminta olisi luvanvaraista, mutta omistajan kansallisuus ei olisi peruste lupaa harkittaessa. Kiinteistöjä koskevan lakiehdotuksen mukaan rajoitettaisiin vain ulkomaalaisten oikeutta omistaa vapaa-ajan asuntoja.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on valmisteellut lakia samalta pohjalta. Hallitus pitää kuitenkin tärkeänä seurata ulkomaalaisomistuksen kehittymistä. Seurannan lopettamisesta voitaisiin luopua asetuksella.

TOIMIALATUTKIJAT KOKOONTUIVAT

Syksyllä 1990 perustettu Toimialatutkijoiden tieteellinen yhdistys piti ensimmäisen vuosikokouksensa ja siihen liittyvän seminaaritalaisuuden maaliskuun lopulla. Seminaarin teemana oli yksityistäminen, josta esitelmöivät *Risto Ranki* (Mitä Suomessa yksityistetään?) ja *Johan Willner* (Onko yksityistämisellä talousteoreettisia perusteita?).

Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin *Paa-vo Okko* sekä hallituksen jäseniksi *Anne Brunila*, *Pertti Haaparanta*, *Johan Willner*, *Martti*

Virtanen ja *Pekka Ylä-Anttila*. Yhdistys pyrkii edistämään toimialan taloustieteeseen liittyvää tutkimusta mm. järjestämällä seminaareja ja tukemalla tutkijoiden yhteistoimintaa. Luvassa on ainakin jatkoseminaari yksityistämisteemasta sekä kilpailupolitiikkaa käsittelevä tilaisuus.

Yhdistyksen toiminnasta ja jäsenyydestä kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä *Anne Brunilaan*, Suomen Pankki, p. 90-1831, PL 160, 00101 Helsinki.